

Genks Schepen van cultuur Anniek Nagels

‘Wij moeten zorgen dat er hummus is voor lokaal talent om te groeien’

Als er ooit een Minister van Samenwerking gezocht mag worden, dan lijkt die functie op het lijf geschreven van Genks schepen van Cultuur Anniek Nagels. Van mijngemeentes tot Vlaamse centrumsteden, van kansengroepen tot kunstenaars met wereldfaam, van kunstorganisaties tot politici: als ze kansen tot verbinding ziet, wordt de Limburgse politica tomeloos enthousiast.

Over Anniek Nagels

- 10 jaar schepen van schepen van Cultuur, Talentontwikkeling en Samenleven van de Stad Genk. Een stad met heel wat uitdagingen op vlak van demografie, diversiteit en ook dankzij het stadsweefsel met verschillende aparte wijken met een eigen kern
- Voorzitter van het centrumstedenoverleg Cultuur van de 13 Vlaamse centrumsteden. Dit overleg verdedigt de belangen van de 13 steden op Vlaams en federaal niveau.

Tien jaar is ze schepen van Cultuur in Genk en wie al eens gehoord heeft van Koen Vanmechelen en La Biomista weet dat er in deze stad creatieve mogelijkheden zijn die moeiteloos buiten hokjes kleuren. Dat is een rode draad in het verhaal van Anniek Nagels: hokjes dienen om verbonden te worden. “Wij moeten zorgen dat er hummus is voor lokaal talent om te groeien en om dat goed te doen moet je interlokaal werken”, zo vat ze haar visie samen.

Die visie op cultuurbeleid deel je met de collega's uit Hasselt, hoe vertaalt zich dat in beleid?

Anniek: "We besloten om samen een subsidiereglement voor kunstorganisaties op te stellen. Zo kunnen we elkaar ondersteunen en worden kunstorganisaties niet tegen elkaar uitgespeeld. Door samen te werken met Hasselt spelen we in op het probleem dat we te klein zijn om groot te zijn en te groot zijn om klein te zijn.

Samen kunnen we de motor vormen voor de regio. Dat is een unicum: één reglement dat goedgekeurd wordt door twee gemeenteraden. Alleen zo kunnen we een biotoop creëren, een ecosysteem waarin jongeren met talent een kans krijgen. Voor Hasselt en Genk geldt: wij zitten in het hinterland, de periferie. Het is heel belangrijk dat professionele kunstorganisaties neerstrijken in de regio. Dat maakt de regio aantrekkelijk, niet alleen voor jonge makers, maar ook voor jonge bewoners. Ze laten zien dat het mogelijk is om hier iets te creëren. Dat de talenten die het maken nadien uitvliegen naar oorden buiten Limburg is ok, zolang ze het op termijn de moeite waard vinden om terug te komen."

"Professionele kunstorganisaties maken de regio aantrekkelijk, niet alleen voor jonge makers, ook voor bewoners. Ze laten zien dat het mogelijk is om hier iets te creëren"

Verschraald kunstlandschap

Samenwerken klinkt altijd mooi, maar hoe ga je ermee aan de slag?

Anniek: "De succesfactor om samen te werken dat er een klik is tussen de beleidsmakers en de ambtenaren. En ook wel het gevoel dat er een urgency is: als we nu onze verantwoordelijkheid niet nemen is het 5 voor 12 en eindigen we met een verschraald kunstlandschap. De regionale context is zo essentieel als het over cultuur gaat. Het begint altijd lokaal: dat zaadje wordt meestal heel jong geplant. Kijk naar het verhaal van de Genkse Gorges Ocloo: hij startte in het jeugdwerk, werd gezien door het cultuurcentrum, ging aan het RITS studeren en werkt nu voor grote Vlaamse cultuurhuizen en af en toe doet hij ook een project in Genk."

Foto: Paul Reinquin

"Talent begint altijd lokaal: dat zaadje wordt meestal heel jong geplant"

"Ook bij grote expo's zoals die van Tim Walker, spelen we de kaart van samenwerking vol uit. We legden er twee lagen bovenop: met de studenten van het LUCA werd er een project

uitgewerkt, de professionele fotoshoots die zij deden werden geïntegreerd in de expo. Daarnaast was er een sociaal-artistisch luik waarbij een jonge fotograaf in een wijk vlakbij C-Mine foto's ging nemen in de stijl van Tim Walker. Die portretten én de verhalen van de superdiverse bewoners uit de wijk hangen ook in de expo. Zo komen de mensen uit de wijk ook langs om hun eigen foto's en meteen ook die van Tim Walker te bekijken. Door connectie te maken met alle actoren uit de stad, worden er heel veel nieuwe linken gelegd"

Foto: Maarten Thijs

De samenwerking tussen Genk en Hasselt komt niet uit de lucht gevallen, jullie werkten eerder al samen met verschillende mijn gemeentes uit de streek, hoe verliep dat?

Anniek: "De eerste intergemeentelijke samenwerking kwam er al tien jaar geleden met zes mijn gemeentes in het kader van erfgoed. Vanuit het principe de grote schouders dragen de grootste lasten legde iedere gemeente een halve euro per inwoner bij. In het begin hield iedereen nauwgezet in de gaten dat dat geld ook omgezet werd in projecten voor de eigen gemeente. Maar al snel had iedereen door dat de grotere verhalen het hele project vleugels geven. Onze erfgoedkrant betekende voor alle gemeenten zoveel dat het niet langer telde of er één of vijf activiteiten uit hun gemeente in stond. Voor zo'n samenwerking is het wel essentieel dat je sterke inhoudelijke lijn hebt. Bij de mijn gemeentes was dat hun gezamenlijke verleden en de wil om iets met erfgoed te doen."

"Als lokale overheid moet je matchmaker spelen zodat kunstenaars ook zakelijke en economische ondersteuning krijgen. Om dat goed te doen moet je interlokaal werken."

"Nu de provincie geen rol meer speelt op het vlak van cultuur, is het belangrijker dan ooit dat we elkaar opzoeken op intergemeentelijk niveau. Zo kunnen we laagdrempelig werken en de

hele regio versterken. Want voor een kunstenaar maakt het niet uit waar de steun vandaan komt. Bovendien draait het niet alleen om centen. Artistieke ontwikkeling is één ding, maar voor veel kunstenaars is het zakelijke en economische rondkrijgen een even grote uitdaging. Als lokale overheid moet je matchmaker spelen zodat kunstenaars de juiste ondersteuning krijgen. Om dat goed te doen moet je interlokaal werken.”

Je bent ook voorzitter van het centrumstedenoverleg Cultuur binnen de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeente, hoe anders verloopt samenwerken op dat niveau?

Anniek: “De VVSG is een overkoepelende vzw die de belangen van de steden en gemeenten verdedigt op federaal en Vlaams niveau. Er wordt vooral veel knowhow gedeeld. Op cultuurniveau komen we bij elkaar met de 13 Vlaamse steden rond erfgoed en ook over het kunstendecreet valt er veel uit te wisselen. Als lokale partner zijn we een sterke stakeholder in het veld, veel centrumsteden geven ook middelen. Het beleid heeft er dan ook belang bij om naar ons te luisteren omdat wij weten wat er speelt op lokaal niveau. Vlaanderen geeft via het kunstendecreet opdracht om de kunsten te laten groeien, vanuit de steden is onze opdracht is aanvullend: wij moeten zorgen dat de hummus er is voor de kunstorganisaties zodat ze kunnen groeien. Daarvoor moeten we de mindset op cultuurniveau warmhouden. Bij zowat alle kunstenaars wordt het zaadje heel vroeg geplant: het is nodig dat kinderen en jongeren van kleins af getriggerd worden. Dat moeten we als stad niet allemaal zelf doen, er zijn zoveel partners met wie we kunnen samenwerken.”

Een pak uitdagingen dus voor het beleid, waar ligt de groeimarge voor het kunstenveld?

Anniek: “Volgens mij kunnen kunstorganisaties terrein winnen door meer te laten zien wat de impact is van wat ze doen. Niet alleen in de performances of het eindresultaat, maar ook in het conceptuele. En dat hoef je niet ver te zoeken, een gesprek kan ook heel inspirerend zijn. Als een kunstenaar een half jaar in residentie komt in mijn stad, dan wil ik weten hoe die persoon naar de stad kijkt. Kunstorganisaties zijn daar vaak veel te bescheiden in, ook bij niet zo voor de hand liggende thema’s als natuurbehoud en landschapsinrichting kunnen ze waardevolle input leveren. Als er voor een voorstelling samengewerkt wordt met de lokale context, dan ben ik niet alleen nieuwsgierig naar de voorstelling zelf, maar ook naar de kritische reflecties die de theatermakers maken bij de context. Door vaker terug te koppelen naar het beleid ontstaat er een dialoog, een vertrouwensband en wordt er niet alleen gepraat op het moment dat het over centen gaat.”

“Door vaker terug te koppelen naar het beleid ontstaat er een dialoog, een vertrouwensband en wordt er niet alleen gepraat op het moment dat het over centen gaat”

Vlaams referentiekader opengooien

‘When you’re growing up in a small town. You say, ‘no one famous ever came from here.’ De woorden komen uit ‘Small Town’ van John Cale & Lou Reed, hoe klinken die voor jou?

Anniek: “Niet helemaal vreemd. Je mag niet onderschatten hoe sterk het beleid is afgestemd op de steden. Op niveau van de cultuurcentra mag er nog voor mij veel intensiever worden samengewerkt. Maar die cultuurcentra staan ook voor een enorme uitdaging: hoe gaan ze er anno 2030 uitzien? Laten we elkaar alsjeblieft optillen, ervoor zorgen dat cultuur van kleins af aan kan groeien waar je ook woont, wat je achtergrond ook is.”

Mocht je de ministerportefeuille van cultuur in handen krijgen, hoe zou je actieplan eruit zien?

Anniek: “Om te beginnen zou ik inzetten op een breder publiek voor de bib en cultuurinstellingen. Ik zou het Vlaams referentiekader opengooien en kunstinstanties veel meer laten nadenken hoe ze een breder publiek kunnen bereiken. Dat betekent dat ze soms gewaagde keuzes moeten maken en dingen buiten hun comfort zone moeten programmeren, maar dat werkt hè, zo kan je echt laagdrempelig werken. Ook in de schoolprogrammatie zou ik de boel durven omgooien. Nu kiezen ze uit het bestaande aanbod, maar dat zouden we ook eens kunnen omkeren door te vertrekken van een probleem dat leeft binnen scholen en een gezelschap de uitdaging geven om daarop verder te werken.”

“Kunst kan verbinden, initiëren, faciliteren, maar ook verontrusten. Die laatste functie mogen we zeker niet vergeten”

“Ik zou ook niet te veel schroom hebben om cultuur economisch te benaderen. Voor mij zijn kunstcentra en bibliotheken een middel tot, geen doel op zich. Tegelijk is cultuur voor mij essentieel voor het welbevinden, dat merk je nu heel goed in de coronatijden. Cultuur geeft een andere taal. Kunst kan verbinden, initiëren, faciliteren, maar ook verontrusten. Die laatste functie mogen we zeker niet vergeten.”

Interview door Jiska Agten